

УДК 376.2.016:81-028.31

DOI 10.32626/2413-2578.2023-21.28-39

Ю. ГАЛЕЦЬКА

yuliyagala@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-8096-3242>

В. ЛЕВИЦЬКИЙ

levik7419@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-1513-5744>

ВИКОРИСТАННЯ ПІКТОГРАМ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ II-III РІВНЯ

Відомості про автора: **Юлія ГАЛЕЦЬКА** – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри логопедії і спеціальних методик Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. E-mail: yuliyagala@ukr.net; **Вадим ЛЕВИЦЬКИЙ** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри логопедії і спеціальних методик Кам'янець-Подільського Національного університету імені Івана Огієнка. E-mail: levik7419@ukr.net.

Contact: **Yuliya HALETSKA** – Ph.D., senior lecturer of speech therapy and special techniques department Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University. E-mail: yuliyagala@ukr.net; **Vadim LEVITSKY** – Ph.D., associate professor department of speech therapy and special techniques Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University. E-mail: levik7419@ukr.net.

Галецька Ю., Левицький В. Використання піктограм в логопедичній роботі з дошкільниками із загальним недорозвиненням мовлення II-III рівня. У статті висвітлено особливості використання піктограм у корекційній роботі, зокрема, описано результати обстеження лексичної сторони мовлення із застосуванням піктограм у дітей старшого дошкільного віку з загальним недорозвиненням мовлення. Досліджено розуміння питальних речень, інструкцій, антонімів, вмінь узагальнювати поняття, знання дитинчат тварин, назв професій тощо. У дітей цієї групи виявлено порушення загальної розбірливості мовлення, численні виражені спотворення в багатьох фонетичних групах, відсутність голосових модуляцій; порушені всі компоненти мовлення: вимовна сторона, лексичний, граматичний і фонематичний розвиток. Відмічається виражене обмеження словникового запасу, діти часто використовують слова у неточному значенні, підміняючи їх за подібністю, за ситуацією, за звуковим

складом. Використання символів не втрачає своєї актуальності на всіх етапах логопедичної роботи. Це дає можливість активізувати всі види аналізаторів, розвиває процеси мислення, пам'ять, увагу, розвиває самостійність, наполегливість, прискорює навчальний процес. Результати обстеження, проведеного у формі гри, в цілому, підтвердили, що проведення ігор з використанням піктограм є ефективним методом розвитку мовлення дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення.

Ключові слова: загальне недорозвинення мовлення, лексична сторона мовлення, символ (піктограма), логопедична робота.

Haletska Y., Levitsky V. The use of pictograms in speech therapy work with preschoolers with general underdevelopment of speech II-III level. The article describes the results of the examination of the lexical side of the speech of children of the senior preschool age with general underdevelopment of speech. In particular, the understanding of questionnaires, instructions, antonyms, abilities to generalize concepts, knowledge of cubs of animals, names of professions and others. The children of this group revealed a violation of the general legibility of speech, numerous expressed distortions in many phonetic groups, the lack of voice modulation; violated all components of speech, both verbal, and lexical, grammatical and phonemic development. The pronounced restriction of vocabulary is noted, children often use words in an inaccurate sense, substituting them for similarity, by situation, by sound composition. Violated the mastery of grammatical forms of speech, overlooked prepositions, incorrectly used endings, categories of numbers, genus. The use of symbols does not lose its relevance at all stages of speech therapy. At each lesson, children encounter symbols. The icons are used in logopedic classes with children with general underdevelopment of speech, mainly for the purpose of developing the lexical side of speech and phrasing. This makes it possible to activate all kinds of analyzers, develops processes of thinking, memory, attention, improves autonomy, perseverance, and it accelerates the learning process much more. It is much easier for the child to learn the concept, when it is not only shown speech therapist on itself, but also marked by understandable to the child. The results of the survey conducted in the form of the game, in general, confirmed that the use of pictogram games is an effective method for the development of speech of preschool children with general underdevelopment of speech.

Keywords: general underdevelopment of speech, lexical side of the speech, symbol (icon), speech therapy work.

Постановка проблеми. Піктограма – це один із засобів розвитку зв'язного мовлення у дошкільників; знак, що відображає найважливіші пізнавані риси об'єкта, предметів, явищ на які він вказує, найчастіше в схематичному вигляді (Расторгуєва, 2002). Піктограми використовуються на логопедичних заняттях з дітьми з загальним недорозвиненням мовлення

переважно з метою розвитку лексичної сторони та фразового мовлення. Нами було здійснено обстеження лексичної сторони мовлення дітей із загальним недорозвиненням мовлення старшого дошкільного віку. У дітей цієї групи за результатами логопедичного обстеження виявлено: порушення загальної розбірливості мовлення, «змазаність» звуковимови (численні виражені спотворення в багатьох фонетичних групах), відсутність голосових модуляцій. Порушені всі компоненти мовлення: як вимовна сторона, так і лексичний, граматичний і фонематичний розвиток. Відмічається виражене обмеження словникового запасу, яке проявляється в тому, що діти користуються тільки побутовими термінами, часто використовують слова у неточному значенні, підміняючи їх за подібністю, за ситуацією, звуковим складом. Порушено оволодіння граматичними формами: пропускаються прийменники, недоговорюються або неправильно використовуються закінчення, категорії числа, роду.

Метою статті є висвітлення результатів дослідження лексичної сторони мовлення з використанням піктограм дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Аналіз досліджень та публікацій. Необхідність впровадження засобів альтернативної та підтримуючої невербальної комунікації, як елемента комунікативної системи, відзначали такі зарубіжні та вітчизняні науковці, як О. Гаврилов, С. Гайдукевич, Т. Горудко, І. Зозуля, Т. Каменщук, Ю. Кислякова, Т. Лісовська, І. Міненкова, А. Савицький та інші. Актуальність використання піктограм полягає у тому, що мислення дитини розвивається через наочну і доступну форму. Метод піктограми використовували Д. Ельконін і Л. Журова для навчання дошкільників грамоті, тобто використання наочних моделей для визначення звукового складу слова (Кудрова, 2007).

Виклад основного матеріалу. Використовуючи символи, дитині значно легше засвоїти поняття, бо воно не тільки показане логопедом, а й позначене зрозумілим, близьким для дитини образом, легким для сприймання. У старших групах закладів дошкільної освіти при використанні символізації у навчальному процесі у дітей немає проблем зі звуковим аналізом. Дитина усвідомлює поняття «звук», не ототожнює, як це зазвичай буває, приголосний з голосним (Галецька, 2017).

Розроблено відповідні прийоми використання образів-символів у логопедичній роботі з дітьми з загальним недорозвиненням мовлення (Смишляєва, 2005). Опишемо їх.

1. **Приєм оживлення символу.** Цей прийом допомагає дитині не лише почути конкретний звук, а за допомогою зорового образу ще й «побачити» його у словах, у тексті. Наприклад, у навчально-ігрових ситуаціях символ істоти «жук» виконує певні дії (літає, сидить, повзе, лежить) на тлі протяжного звучання: Ж-Ж-Ж... У слові «жаба» дитина

впевнено вимовляє звук «Ж», тому що малюнок-символ жука асоціюється в неї із відповідним звуком.

2. Прийом перевтілення. Тут дитина сама виконує роль живого символу, відтвореного в її уяві, входить у його образ, фіксує свої почуття, емоції. А оскільки власний досвід утримується у пам'яті найкраще, то й ефект запам'ятовування – як звучить та артикулюється звук – значно сильніший. Входження в образ живого символу допомагає самостійно концентрувати увагу на певному звуці, правильно вимовляти його, а відтак долати свою невпевненість щодо правильного виконання того чи іншого завдання з певним звуком. У ході ігрових ситуацій та перевтілення в живий символ у дитини вдосконалюються артикуляційні навички, закріплюється правильна вимова звука, розвивається фонематичний слух. Скажімо, у грі «Жуки полетіли на прогулянку (до лісу, на поле, на луку)» дитина, уявляючи себе жуком, імітує й озвучує його політ, чітко вимовляючи звук [ж]; з кожним разом завдання для «жука» змінюються, ускладнюються.

3. Прийом активізації відчуттів дитини. Зазначений прийом передбачає під час ігор з автоматизації та диференціації звуків оптимальне використання систем-аналізаторів: зорової, слухової, кінестетичної, моторної. Це допомагає дітям краще запам'ятовувати правильну вимову самого звука і слів із ним, проявляти самостійність та самоконтроль.

4. Прийом зацікавлення. Попри те, що у запропонованій структурі використання образів-символів звуків поданий прийом останній, за логікою навчального процесу він є провідним. Цей прийом активізує дітей, підвищує мотивацію та результат корекційних занять. Під час роботи із символами увага концентрується не на самому звукові, а на конкретному виді діяльності: «жук літає і гуде»; «бджола гуде, збирає і несе мед до вулика»; «собака бігає, гарчить»; «змія виступає в цирку і шипить» тощо. Це викликає цікавість і захоплення, бажання працювати над звуком. Тож дитині не доводиться докладати спеціальних зусиль, адже включається мимовільне запам'ятовування. Їй цікаво погратися з близькими, знайомими й зрозумілими символами. Завдяки цьому звуки засвоюються природним шляхом, без натиску й перевантажень, корекційно-навчальний процес стає цікавим і доступним для всіх дітей.

На ранніх етапах оволодіння мовленням провідна роль належить лексичному рівню, а в подальшому на перший план виступає словотворчий рівень. У мовленні дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення часто зустрічаються помилки. При обстеженні спостерігалися фрази: «У лисиці лисячий хвіст», «У Каті синій сумка», «Книга впала в підлогу», «У кімнаті шість стілець» тощо. Крім цього, у дітей вказаної нозології у порівнянні з однолітками малий об'єм (якісний і кількісний) словника.

Обстеження лексичної сторони мовлення дітей проводилося у ранкові години, коли діти менше стомлені і легше йдуть на контакт. Почали ми з бесіди, яка дала можливість зрозуміти, чи розуміє дитина звернене мовлення. Таким чином, ми обстежили імпресивну сторону мовлення. Щоб дітям було комфортніше, і вони охоче відповідали на питання ми обіграли ситуацію і ввели казкового персонажа – Вінні-Пуха. Звучить музика з мультфільму і логопед запитує: «Хто ж це так співає?». Якщо дитина не впізнавала, то загадували загадку: Пихкає, як пампушка, Наш пухкий ... (Ведмедик).

Після відгадки дітям показували з-за ширми ведмедя. Вінні-Пух питав у дітей: «Як тебе звати?». І діти відповідали, якщо все-таки мовчали, то ведмежа їм допомагало.

В.: Мою маму звать Анастасія Петрівна, а твою? (Відповіді дітей).

В.: Я живу в лісі (ілюстрація). А де ти живеш? (Відповіді дітей).

В.: Я дуже люблю мед? А ти, що любиш? (Відповіді дітей).

В.: А я у вихідні гуляв з П'ятачком! А ти де? (Відповіді дітей).

В.: У мене вдома багато горщиків з медом, шишки, повітряні кулі. А ти чим любиш гратись? (Відповіді дітей).

В.: Які в тебе найулюбленіші свята? У мене день народження. (Відповіді дітей).

В результаті бесіди з'ясувалося, що не всі діти можуть відповісти на прості запитання. Деякі не можуть пригадати, де були у вихідні дні (плутають поняття вчора, сьогодні, завтра), не можуть назвати улюблене свято (називають тільки символи свят). Майже всі діти не вміють формувати словосполучення, давати повні відповіді, немає досвіду словотворення.

Далі ми обстежили дітей на розуміння питальних речень (на картинках герої казок). За правильну відповідь дітям вручалась фішка (Табл. 1).

Таблиця 1

Розуміння питальних речень

Питання	X1	X2	X3	X4	X5
В кого з героїв смугаста шапочка?	на Бабусі Язі	у Буратіні	+	у Буратіні	на котику
Хто несе вудку?	-	-	+	добрий котик	-
В кого самий великий капелюх?	-	на королівні	-	+	-
Хто стоїть поряд з Незнайкою?	жирафа	-	оліньок	жирафка	жирафа
В кого з героїв сама довга шия?	-	у Буратіні	показ	-	показала із зусиллям
Хто з героїв самий злий?	+	-	-	Баба Яга	+

В кого на голові корона?	у кролика	-	-	+	-
Який герой справа від Вінні-Пуха?	-	котик	-	-	-
Результат в %	20	17	16,4	32,8	24,6

В результаті бесіди, і виконання завдань з дітьми у формі гри, з'ясувалося, що діти розуміють звернене до них мовлення, але відчують труднощі в поняттях праворуч, ліворуч, плутають диких і домашніх тварин, невірно розуміють значення слів. І всі 5 дітей показали досить низький результат. На розуміння інструкцій дошкільниками з загальним недорозвиненням мовлення, ми використовували сюжетно-рольову гру «Магазин». На полицях були предмети різної величини, форми і кольору: іграшки, картинки, коробочки. Діти купували за словесною інструкцією логопеда (або були в ролі продавця). Результати обстеження дітей на розуміння інструкцій зазначені в таблиці 2.

Таблиця 2

Розуміння інструкцій дошкільниками із ЗНМ

№ з/п	Питання	X1	X2	X3	X4	X5
1.	Подзвони дзвіночком, щоб магазин відкрився	+	+	+	+	+
2.	Візьми ляльку і постав на полицю	+	-	+	-	+
3.	Дай мені великий м'яч, а маленький сховай	-	+	+	+	-
4.	Візьми синій олівець і намалюй сніжинки	+	-	+	+	+
5.	Дай мені маленьку машинку і поклади до кузова м'ячик	-	-	-	-	-
6.	Дай картинку, де намальована зима	+	+	+	+	-
7.	Дай мені зайчика, а ляльку поклади в ліжечко	+	-	-	-	+
8.	Покажи малюнок: «Діти катаються на санчатах»	+	+	+	+	+
9.	Покажи малюнок: «Діти збирають яблука»	+	+	+	+	+
10.	Покажи диких тварин	+	-	-	+	-
11.	Покажи домашніх тварин	+	+	+	-	-
12.	Знайди на полиці Буратіно і посади поряд з Мальвіною	-	-	+	-	+
Результат в %		75	58	75	58	58

Таким чином, за результатами обстеження видно, що діти розуміють прості словесні інструкції, граючи, виконують дії з іграшками. Всі 5 дітей не зрозуміли і не виконали інструкцію: «Дай мені маленьку машинку і поклади до кузова м'ячик». Далі ми обстежили сформованість узагальнюючих понять у формі гри «Назви одним словом» (Замість питань картинку (пиктограми); результати наведені у таблиці 3.

Таблиця 3

Дослідження вмінь узагальнювати поняття (на початку року)

Піктограма	X1	X2	X3	X4	X5
Ложка, чашка, блюдечко	-	плутає меблі і посуд	посудка	+	+
Чоботи, черевики, сандалі	+	+	-	+	+
Шафа, крісло, стіл	мебеля +-	+	+	-	-
Помідора, буряк, капуста	+	фрукти	+	+	-
Вовк, заєць, білка	дикі звірі +-	звірята	домашні тварини	тварини	домашні звірі
Автобус, трамвай, літак	-	меблі	-	-	-
Суниця, полуниця, смородина	фрукти	-	плутає ягоди і фрукти	-	ягодки
Кішка, собака, корова	+	+	+	тварини	+
Яблуко, лимон, персик	-	овочі	фрукт	-	плутає овочі і фрукти
Результат в %	44,4	33,3	44,4	38,8	44,4

Таким чином, з таблиці 4 видно, що всі 5 дітей не можуть узагальнювати поняття: фрукти, транспорт, дикі тварини, меблі тощо. Двоє з п'яти показали низький результат 33,3% і 38,8%. В кінці року діти обстежувалися у вигляді гри «Квіточка». Відповідаючи правильно на питання, з'являлася на столі пелюстка (з відповідей складалася квітка).

Таблиця 4

Дослідження вмінь узагальнювати поняття (в кінці року)

Перерахуй, доповни, скажи одним словом	X1	X2	X3	X4	X5
Яке взуття наділа Оксанка?	+	+	+	+	-
Мама дістала посуд для чаю. Який?	-	кухонний	-	чайниковий	-
Назви диких тварин	+	+	+	+	+
Ми зараз мамі допоможемо, меблі в домі ми розставимо. Які?	+	+	+	+	+
Курка, качка, індик...	+	+	+	+	+
Апельсин, лимон, груша...	+	садові фрукти	+	-	+

Корова, коза, собака...	+	домашні звірі +/-	+	+	звірі для дому
Ми їдемо в далекі краї. На якому транспорті?	-	+	+	+	на конячці
Що любить заєць?	-	+	-	+	+
Результат в %	66	72,2	77,7	77,7	55,5

Таким чином, до кінця року всі п'ять обстежуваних дітей правильно узагальнили поняття: меблі, домашні (дикі) тварини, птахи. Одна дитина з п'яти не назвала фрукти, і всі діти не назвали поняття: чайний посуд. В цілому за допомогою ігор з використанням піктограм результати підвищилися на 28%. Наступним завданням було вивчення розвитку антонімії в дошкільників з загальним недорозвиненням мовлення (Табл. 5).

Таблиця 5

Розвиток антонімії (на початку року)

Речення, піктограма	X1	X2	X3	X4	X5
Слон великий – комар...	веселий	-	пищить	малюсенький	хороший
Камінь важкий, а пушинка...	-	біла	-	пушиста	хороша
Попелюшка добра, а мачуха...	-	+	+	недобра	+
Взимку холодно, а влітку...	+	дождік	+	+	+
Цукор солодкий, а гірчиця...	-	-	несолодка	-	-
Кричать голосно, а шепотіти...	не кричить	+	-	+	-
Сажа чорна, а сніг...	-	холодний	-	сніжний	-
Результат в %	14,2	28,5	28,5	28,5	28,5

Таким чином, з таблиці видно, що діти плутають антоніми з синонімами. Всі п'ять дітей не можуть вказати смакові якості за допомогою антонімів (солодко - гірко), всі п'ять дітей не розуміють поняття (важкий - легкий, чорний - білий). Всі діти показали низький результат обстеження 14-28%. Для повторного обстеження в кінці року використовували гру з м'ячем «Скажи навпаки». Дитина, піймавши м'яч, має сказати слово протилежне за значенням. Таким чином, до кінця року діти показали наступні результати обстеження антонімії (Табл. 6).

Таблиця 6

Розвиток антонімії (в кінці року)

Слово, піктограма	X1	X2	X3	X4	X5
Одягнути	+	роздягнути	+	+	+
Кинути	+	+	-	викинути	+
Покласти	не покласти	+	-	+	+
Купити	-	+	+	відібрати	-
Дати	+	забрати	+	+	не давати
Налити	-	пити	-	+	не налити
Сховати	-	+	+	-	-
Результати	Правильні відповіді в процентному співвідношенні				
На початку року	14,2	28,5	28,5	28,5	28,5
В кінці року	42,8	57,1	57,1	57,1	42,8

При повторному обстеженні були представлені більш складні завдання. Двоє з п'яти дітей замість антонімів, підбирали слова з часткою не-. Троє з п'яти дали по 4 правильних відповіді. Після проведених, на протязі року, логопедичних занять діти навчилися розуміти і добирати протилежні за значенням слова, їх результати покращилися на 25%.

Обстеження дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення на знання слів, що позначають тварин та їх дитинчат проводилося у вигляді гри «Чия мама, чії діти?». Ми роздавали дітям картинки (піктограми) із зображенням дитинчат, а собі залишали картинки, що зображують дорослих тварин. «Плаче кішка, втратила вона своїх дітей. Хто її діти?». «Кошенята», – відповідає дитина, у якої є картинка, яка підходить, і бере собі картку із зображенням кішки. Гра йшла до тих пір, поки всі дитинчата не знайшли собі мам. Результати обстеження подані у таблиці 7.

Таблиця 7

Знання дитинчат тварин (на початку року)

Фраза, піктограма	X1	X2	X3	X4	X5
В кішки	-	кіски	+	+	котіки
В качки	качата	+	-	-	+
В собаки	+	собачки	+	-	-
В корови	-	-	коровки	+	+
У вовчиці	+	вовчати	+	вовчики	-
В курки	курчаки	циплята	+	-	+
Результат в %	33,3	16,6	66,7	33,3	50

Таким чином, з обстеження видно, що діти не знають назв дитинчат тварин. Майже всі діти дають по 2-3 неправильних відповіді. Двоє з п'яти дітей показали низькі результати обстеження (15-35%). І одна дитина з п'яти дала 4 правильних відповіді. Середній результат групи досліджуваних дітей складає 40%. В кінці року обстеження проводилося за допомогою дидактичної гри «Плутанина». Прилетіла пташка і переплутала дитинчат, і

тепер у них різні мами (Табл. 8). Діти виправляли помилки, казали: «Це кішка. Ось тобі кошеня».

Таблиця 8

Знання дитинчат тварин

Фраза, піктограма	X1	X2	X3	X4	X5
В кішки	+	+	+	+	+
В качки	+	+	+	качонята	+
В собаки	собачки	+	+	+	+
В корови	+	тельонки	+	-	-
У вовчиці	+	вовчонок	-	+	+
В курки	-	+	+	+	+
Результат	Правильні відповіді у процентному співвідношенні				
На початку року	33,3	16,6	66,7	33,3	50
В кінці року	66,7	66,7	83,3	66,7	83,3

Таким чином, до кінця року всі п'ять дітей із шести питань дають чотири правильні відповіді; двоє дітей мають по одній помилці; троє дітей по дві помилки. Їх результати покращилися на 33%.

Наступне обстеження проводилося у формі гри «Загадки». Мета: активізувати словниковий запас з теми «Професії», навчити дітей впізнавати професії за дією. Результати обстеження наведені в таблиці 9.

Таблиця 9

Знання дітьми назв професій (на початку року)

Питання, піктограма	X1	X2	X3	X4	X5
Хто в нас завжди в польоті і сидить він в літаку?	-	-	-	-	-
Хто вам продасть молоко для улюбленої кішки?	+	продавщика +-	+	+	+
Хто машиною керує, за кермом сигналізує?	-	-	-	-	машиніст
Хто пошеє сукню Тані, штани Вані?	-	-	-	тьотя, яка шиє	-
Хто на пожежу приїжджає, вогонь заливши, людей спасає?	+	+	пожарист	+	-
Хто вилікує від хвороб?	доктор +	доктор Айболить	+	+	+
Результат в %	50	33,3	33,3	50	33,3

Таким чином, із таблиці видно, що дітям важко називати професії за дією. Всі діти не змогли назвати професії: пілот, шофер, швачка. Двоє не можуть назвати професії: лікар, пожежник. Отже, середній показник у групі дітей 40%. Систематичне проведення логопедичних занять на протязі навчального року відобразилося на результатах. Порівняння результатів до

і після проведення занять свідчить про те, що у словнику дітей відбулися істотні зміни. Обстеження проводилося у формі гри «Листоноша» (Табл. 10). Логопед повідомляв дітям: «Я вам роздам листи-картинки і буду задавати питання, а ви на них будете відповідати і показувати лист».

Таблиця 10

Знання дітьми назв професій

Питання, піктограма	X1	X2	X3	X4	X5
Хто керує машиною?	+	+	+	+	-
Хто готує їжу?	+	+	+	+	+
Хто шиє одяг?	швеїст	-	+	+	+
Хто вчить дітей?	+	вихователь	+	-	+
Хто керує літаком?	-	+	+	+	-
Хто продає цукерки?	+	+	-	+	+
Результат	Правильні відповіді в процентному співвідношенні				
На початку року	50	33,3	33,3	50	33,3
В кінці року	66,7	66,7	83,3	83,3	66,7

З таблиці видно, що до кінця року діти дають більше правильних відповідей при називанні професій. Всі п'ять дітей, правильно назвали поняття: шофер, кухар. Троє засвоїли значення термінів: пілот, вчитель. В цілому, у дітей по одній, дві помилки, що говорить про покращення результатів на 33,3%. Результати дослідження лексичної сторони мовлення дошкільників з ЗНМ відображені в таблиці 11.

Таблиця 11

Результати обстеження лексичної сторони мовлення дошкільників з загальним недорозвиненням мовлення

Показник	X1		X2		X3		X4		X5	
	Поч.	Кін.	Поч.	Кін.	Поч.	Кін.	Поч.	Кін.	Поч.	Кін.
Сформованість узагальнюючих понять	44,4	66,7	33,3	72,2	44,4	77,7	38,8	77,7	44,4	55,5
Обстеження словника антонімів	14,2	42,8	28,5	57,1	28,5	57,1	28,5	57,1	28,5	42,8
Знання дитинчат тварин.	33,3	66,7	16,6	66,7	66,7	83,3	33,3	66,7	50	83,3
Сформованість вміння називати професії	50	66,7	33,3	66,7	33,3	83,3	50	83,3	33,3	66,7

З таблиці 11 видно, що результати обстеження істотно покращилися (в середньому по групі на 40%), що свідчить про ефективність обраної методики, з опорою на провідний вид діяльності дошкільників – ігрову діяльність.

Висновки. Використання символів не втрачає своєї актуальності на всіх етапах логопедичної роботи. На кожному занятті діти зустрічаються із символами. Це дає можливість активізувати всі види аналізаторів, розвиває процеси мислення, пам'ять, увагу, формує самостійність, наполегливість, а це прискорює навчальний процес. Дитині значно легше засвоїти поняття, коли воно позначене зрозумілим, близьким для дитини образом, легким для сприймання. Результати обстеження, проведеного у формі гри, в цілому підтвердили, що проведення ігор з використанням піктограм є ефективним методом розвитку мовлення дошкільників з загальним недорозвиненням мовлення. Діти покращили результати обстеження, підвищився рівень лексичної сторони мовлення у цієї категорії дітей.

Бібліографія

Галецька Ю. До питання використання піктограм у корекційній роботі з розумово відсталими дошкільниками. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*. Кам'янець-Подільський: ПП. «Медобори-2006», 2017. Вип. 9. Т.2. С. 46-54. **Кудрова Т.** Моделювання в навчанні грамоти дошкільників з недорозвитком мовлення. *Логопед в дитячому садку*. 2007. № 4. С. 51-54. **Расторгуєва Н.** Використання піктограм для розвитку навичок словотворення у дітей з загальним недорозвиненням мовлення. *Логопед*. 2002. № 2. С. 50-53. **Смишляєва Т., Корчуганова Є.** Використання методу наочного моделювання в корекції загального недорозвинення мовлення дошкільників. *Логопед*. 2005. № 1. С. 7-12. **Омельченко Л.** Використання прийомів мнемотехніки в розвитку зв'язного мовлення. *Логопед*. 2008. № 4. С. 102-115.

References

Haletska Y. Do pytannia vykorystannia piktoqram u korektsiinii roboti z rozumovo vidstalymy doshkilnykamy. *Aktualni pytannia korektsiinoi osvity (pedagogichni nauky): zbirnyk naukovykh prats*. Kam'ianets-Podilskyi: PP. «Medobory-2006», 2017. Vyp. 9. T.2. S. 46-54. **Kudrova T.** Modeliuvannia v navchanni hramoty doshkilnykiv z nedorozvytkom movlennia. *Lohoped v dytiachomu sadku*. 2007. № 4. S. 51-54. **Rastorhuieva N.** Vykorystannia piktoqram dlia rozvytku navychok slovotvorennia u ditei z zahalnym nedorozvynenniam movlennia. *Lohoped*. 2002. № 2. S. 50-53. **Smyshliaieva T., Korchuhanova Y.** Vykorystannia metodu naochnoho modeliuvannia v korektsii zahalnoho nedorozvynennia movlennia doshkilnykiv. *Lohoped*. 2005. № 1. S. 7-12. **Omelchenko L.** Vykorystannia pryiomiv mnemotekhniky v rozvytku zviaznogo movlennia. *Lohoped*. 2008. № 4. S. 102-115.

Авторський внесок: Галецька Ю. – 50%, Левицький В. – 50%

Стаття подана до друку 30.05.2023 р.